

ธรรมมีไว้ตัดตน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘

ณ วัดสันติธรรมาราม ต. คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจนะ ตั้งใจฟังธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีไว้ตัดแปลงตนนะ ถ้าไม่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรม เสวยวิมุตติสุข ก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกข์ทรมานกันกว่าอยู่ ๖ ปี ขณะที่กันกว่าเป็นความทุกข์มาก ความทุกข์เพราะพยายามกันกว่าหาสัจธรรม เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สร้างเป็นพระโพธิสัตว์มา เวลาเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็เป็นพระโพธิสัตว์ กันกว่าอยู่ ๖ ปี

ธรรมอันนี้เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสขึ้นมา เสวยวิมุตติสุข วิมุตติสุขอยู่ที่ไหนล่ะ? วิมุตติสุขอยู่ที่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมา สิ่งนี้พลิกฟ้าคว่ำดิน ใจจากปุถุชน จากจิตปกติของเรา พลิกออกไปจนพ้นจากวัฏฏะเห็นใหม่ พ้นออกจากสมมุติทั้งหมดเลยเป็นวิมุตติใจ นี่วิมุตติสุข

ธรรมอันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้นที่จะสยัมภู ตรัสรู้ด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นสาวก-สาวกะเห็นใหม่ สาวก-สาวกะผู้ได้ยินได้ฟัง ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสำคัญมาก สำคัญที่ว่าถ้าเรามีความศรัทธา มีความเชื่อ เราจะเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราไม่มีศรัทธา มีความเชื่อเห็นใหม่ เวลาว่าฟังธรรมนี้เป็นแสนยาก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก แล้วเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาจะมีโอกาสฟังธรรมใหม่ สมัยก่อน สมัยพุทธกาล ได้ยินได้ฟังมาจากปากขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือของสาวกต่างๆ แต่ในปัจจุบันนี้การสื่อสารเจริญมาก เวลาที่ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ ได้ยินได้ฟังแสนยาก ได้ยินได้ฟังที่ออกมาจากสถานีวิทยุ ออกมาจากต่างๆ มันธรรมจริงหรือธรรมปลอมละ

ถ้าเป็นธรรมจริงมันสะท้อนหัวใจนะ ธรรมจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม พระถามว่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบอะไร” เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของธรรมใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “กราบธรรมอันนั้น”

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้สิ่งที่มีแล้ว สิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ถ้าไม่มีคนเข้าไปรู้มัน ไม่มีคนเข้าไปสัมผัสมัน สิ่งนั้นก็มิได้อยู่โดยธรรมชาติของเขา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบารมีมาขนาดที่ว่า ๔ อสงไขย แสนมหากัป ถึงเข้าไปตรัสรู้ธรรมอันนี้ใจ แล้วมีปัญญา ปัญญาวางธรรมไว้อีก ๕,๐๐๐ ปี เพราะว่าเป็นบัญญัติ นิสมมติบัญญัติ ถ้าไม่มีบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะเอาอะไรสื่อสารกัน

เราสื่อสารด้วยบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้บิดเบือนไป สิ่งที่ยึดเบือนไป ผู้เข้าไปรู้เข้าไปเห็นต่างๆ ก็จะบิดเบือนไปตามความรู้ความเห็นของเขา ถ้าบิดเบือนไปตามความเห็นความรู้ของเขา นี่ธรรมเห็นใหม่ ไปรู้ละที่ว่ารู้ธรรมนะ แม้แต่เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขณะที่ไปรู้ละศึกษามากแล้วสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหาได้ ๕๐๐ คน ก็มีสาวก มีผู้ที่มาศึกษาอยู่

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังบอก “โบลานเปล่า โบลานเปล่า”

ขณะที่ว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ยินได้ฟังอยู่ ไปรู้ละสอนไม่ผิด เพราะสอนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ขณะที่ว่าสอนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมจากการศึกษามาใจ

แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข วิมุตติสุขมาจากไหน? มาจากใจที่
ทุกข์ร้อน ใจนี้ทุกข์ร้อนมาก มีกิเลสตัณหาหมั่นเผาผลาญใจ แต่ขณะที่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมามันมีความสุข
มาก สุข...สุขแปลกโลกไป

โลกเขาเห็นใหม่ การแสวงหา การที่ว่ากิเลสมันย่ำยีในหัวใจ มีความทุกข์ร้อนอย่างนั้น มัน
ไม่เคยมีความสุขอย่างนี้ แต่ความสุข วิมุตติสุข มันพ้นออกไปจากชั้น จากความรู้สึก จากสมมุติ
ต่างๆ โลกเขาเป็นอามิส เราปรารถนาสิ่งใดเราตั้งใจ เราปรารถนา เราอธิษฐานเอา แล้วเราพยายาม
ค้นคว้า พยายามทำสิ่งนั้นขึ้นมา ถ้าเป็นทิพย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับพระอรหันต์
๖๐ องค์

“เธอพ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์ และตัวเธอพ้นจากบ่วงที่เป็นโลก”

“บ่วงที่เป็นโลก” โลกธรรมก็เป็นบ่วงของโลก สิ่งต่างๆ ตัณหาความทะยานอยากนี่เป็น
เรื่องของโลก

“บ่วงที่เป็นทิพย์” ผู้ที่ทำบุญกุศล สิ่งนี้มันให้ผลเป็นทิพย์ เป็นทิพย์เกิดในวิญญูะใจ

แต่ถ้าเป็น “วิมุตติสุข” พ้นจากบ่วงที่เป็นโลก แล้วก็พ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์นี้ด้วย

สิ่งที่เป็นทิพย์มันเรื่องของหัวใจ เรื่องของหัวใจ นามธรรม เวลาตายจาก จูติเกิดจากภพชาติ
ต่างๆ เพราะจิตนี้มันเวียนตายเวียนเกิด เพราะสสารของธาตุนี้ไม่เคยทำลาย แต่ก็เลศตัณหาความ
ทะยานอยากหรือบุญกุศลที่มันพอกเข้าไปในจิตนั้น เราทำคุณงามความดี สิ่งนั้นก็สะสมลงที่ใจ
เพราะใครเป็นคนทำ มนุษย์ทำดีนะ ทำดีก็ต้องมีหัวใจ มีการนึกคิดขึ้นมาจากใจนั้น มีเจตนา มีการ
กระทำจากใจก่อน มีมโนก่อน มีเจตนา ก่อน สิ่งที่เกิดขึ้นมีความคิดออกมาจากจิตจึงเกิดการ
กระทำ สิ่งนั้นเป็นบุญกุศลก็สะสมลงที่ใจ สิ่งนั้นเป็นบาปอกุศลก็สะสมลงที่ใจ นี่ที่ว่าเป็นทิพย์ใจ

“พ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์” เพราะขณะที่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาสิ่งนี้โดนทำลายหมด อาสวกษย
ญาณจะทำลายข้อมูลในหัวใจทั้งหมด สิ่งที่ทำลายข้อมูลในหัวใจทั้งหมด ข้อมูลใจ สิ่งที่มีข้อมูลเห็น
ใหม่ ละชั้นมาอย่างหยาบๆ ชั้นอย่างหยาบ ชั้นอย่างกลาง ชั้นอย่างละเอียดเข้ามา ละสิ่งที่เป็น
ภาระรุงรังของใจ ใจนี้ออกแสวงหาเหยื่อโดยผ่านชั้น ๕ ผ่านความรู้สึกต่างๆ ขึ้นมา ทำลายเขา
หมดเลย แล้วก็มิข้อมูล คือตัวธาตุนี้มันปล่อยเอาเข้ามาทั้งหมดแล้ว มาทำลายข้อมูลอันนี้ไป ถ้า

ทำลายข้อมูลอันนี้หมด สิ่งที่ว่าป็นทิพย์ เป็นทิพย์ที่สะสมมา มันทำลายทั้งหมด ถ้าทำลายทั้งหมด
นี้ว่าง โลกนี้ว่าง โลกนี้ว่างนะ

ถ้าโลกนี้ว่างโดยที่เราอยู่ เราอยู่เราก็ไปยึดเพราะเราเป็นความว่าง

แต่ถ้าโลกนี้ว่างแล้วทำลายตัวที่รู้ว่าว่างนั้นอีกต่างหาก นี่วิมุตติสุข องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขอันนี้แล้วเผยแผ่ธรรมมา สิ่งที่เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า เราเกิดมาเป็นสาวก-สาวกะผู้ได้ยินได้ฟัง เกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นบุญกุศลมหาศาล
เลย เพราะสิ่งที่เกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก

จิตมีมหาศาลในอวกาศ ในอากาศนี้มีจิตจับซ่อนอยู่เต็มไปหมดเลย แต่เขาจะมีโอกาสเกิด
เป็นมนุษย์ใหม่ เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม สิ่งที่ว่าปฏิเสธว่ามีหรือไม่มีก็แล้วแต่ จิตสงบ
เข้าไปจะเห็นสภาวะแบบนั้น สิ่งที่เป็นอินทร์ เป็นพรหมของเขา เขาก็เสวยสุขของเขา เพราะเขา
ทำบุญกุศลของเขามา สิ่งที่เป็นบาปอกุศลตกนรกอเวจีต่างๆ จะเห็นไม่เห็นก็แล้วแต่ เขาก็ต้องเสวย
ทุกข์ของเขาเพราะเขาทำบาปอกุศลของเขามา

เป็นวาระของจิต วาระที่เกิดในภพชาติใดก็ใช้ชีวิตในภพชาตินั้นจนหมดวาระ ก็เกิดเวียน
ตายเวียนเกิดในวัฏฏะนี้ ถึงจะเกิดเป็นมนุษย์ ถ้ามีโอกาสได้เกิดเป็นมนุษย์ จากเทวดา อินทร์ พรหม
ลงมาก็ได้เกิดเป็นมนุษย์ ในธรรมบทบอกไว้ เทวดาเขาจะหมดอายุ ขอให้ได้เกิดเป็นมนุษย์เกิด
เพราะเกิดเป็นมนุษย์จะได้สร้างสมบุญญาริการขึ้นไปเกิดเป็นเทวดาอีก นี่วิฤติภาวะของเทวดามี
เท่านี้ มีที่ว่างลงมาสร้างเหตุแล้วจะกลับไปหาผลอันนั้น

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ไม่” สิ่งนี้เป็นวัฏฏะเป็นทวนเวียนไปของจิต จิต
จะต้องไปค้าง ไปพักที่สถานะของภพชาติใด นั่นเป็นบุญกุศลและบาปอกุศล ทำให้จิตมีกำลัง
ขับเคลื่อนของบาปอกุศล กำลังขับเคลื่อนของกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันสะสมลงที่ใจ
แล้วสิ่งที่ในหัวใจมันก็มีข้อมูลที่มีการสะสมนี้มา มันถึงเป็นวาระไป

วาระที่สิ่งใดให้ผล บาปอกุศลให้ผล สิ่งนั้นก็ต้องเกิดในนรกอเวจี ถ้าสิ่งที่บุญกุศลให้ผล
วาระนั้นให้ผล เราก็เกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เหมือนกับเราออกจากบ้านไป เราใส่ชุดอะไร
ข้าราชการก็ใส่เครื่องแบบของข้าราชการ ชุดที่เราจะไปงานเลี้ยงไปงานมงคลเราก็แต่งชุดหนึ่ง ชุด
ที่ออกไปทำงาน ชุดไปออกกำลังกายก็ชุดหนึ่ง เห็นไหม เราเปลี่ยนเสื้อผ้าเราก็ยังเปลี่ยนได้เลย

อารมณ์ก็เหมือนกับอารมณ์ของใจใจ อารมณ์ของจิต สิ่งที่อารมณ์ของจิตคืออารมณ์
ความรู้สึกอันนี้ อารมณ์ความรู้สึกมันเกาะเกี่ยวสิ่งใดละ ทำบาปอกุศลไว้ ทำบุญกุศลไว้มากมายเลย
แต่จิตไปเกาะเกี่ยวกับเคยทำความผิดพลาดอันนั้นไว้ เวลาดับมันไปอันนั้นก่อนใจ เพราะมันเกาะ
เกี่ยวอันนั้นใจ นี่มันสวมอารมณ์อันนี้ออกไปก่อน

ถ้าสวมอารมณ์นี้ไปก่อน นี่วิญญูสิ่งนี้เวียนวนไปตลอด ข้อมูลอยู่กับใจนี้แล้วทำลายออก
หมด สิ่งที่เป็นภาระรุงรังของใจไม่มี มันจะว่างของมัน ว่างจากภายนอกเข้ามา แล้วว่างจากภายใน
วิมุตติสุขเป็นอย่างนี้ นี่สภาวะธรรม

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงวางไว้ให้เราก้าวเดินตามนะ

“ธรรมมีไว้ตัดคน” ถ้าตัดคน คุณในโลกเขา เขาทำไม้ตัดกัน โลกที่เขาทำไม้ตัดกัน ต้นไม้ตัด
เขาต้องมีวิชาการของเขาเนะ ไม้ประเภทใดจะตัดได้หรือไม่ได้ ไม่มีใครเขาเอาต้นประดู่ เอาต้นไม้
แดงไปตัดเป็นไม้ตัดหรือ ไม้ตัดมันก็ใช้ไม้ของเขา ต้นข่อย ต้นสิ่งต่างๆ ไม้จะตัดได้ มันก็จะ
เป็นสิ่งที่เขาเคยทำมา เขาเคยทำของเขา มา วิชาการอันนี้ใจ นี่สิ่งที่เขาในโลกเขาต้องมีผู้ที่มีความชำนาญ
เขาถึงสามารถตัดไม้นั้นเป็นรูปสัตว์สิ่งต่างๆ สิ่งต่างๆ เราเห็นว่ามันสวยงาม โลกนี้เขานิยม
ชมชอบ เขาว่าสิ่งนี้เป็นความสวยงาม แล้วไม้ตัดนั้นตัดมาแล้ว สิ่งที่เขาจะตัดได้เขาต้องขึ้นรูปก่อน
วิธีการของเขา ไม้อย่างใดจะตัดได้ แล้วจะอยู่ในดิน อยู่ในสิ่งที่ทำให้มันมีชีวิตอยู่นี้เราจะ
บำรุงรักษามันอย่างไร

สิ่งที่การกระทำอย่างนี้มันต้องมีการฝึกฝนมา สิ่งที่เขาฝึกฝนคือวิชาการของเขา สิ่งที่เขา
ของเขา เราเห็นเราก็อายุได้ เราก็ก็นำไปซื้อเอาได้นะ เขามีขายในท้องตลาด สิ่งที่เขาตัดมา ไม้สวย
ขนาดไหน เรามีเงินมีทองเราก็ก็นำไปซื้อเอาของเขา มา ซื้อมาประดับไว้ในบ้านในเรือนของเรา ชอบ
ออกชอบใจ สิ่งนี้มันเป็นสมบัติของเรา นี่เรื่องภายนอก ไม้ตัดเขาตัดกันอย่างนั้นนะ

แล้วเรารู้ใจของเรา ใจเรามันจะเอาอะไรตัด ใจของเราอยู่ที่ไหน

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่สั่ง
สอนโลก เป็นศาสดา เป็นผู้ชี้แนะ จะจิตใจของสาวก-สาวกะ ผู้รื้อค้น รื้อสัตว์ขนสัตว์ วิธีการรื้อสัตว์
ขนสัตว์จะรื้อสัตว์ขนสัตว์อย่างไรละ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมบุทสมบันนะ ฝึกฝนมากับเจ้าลัทธิต่างๆ ฝึกฝนมากับโลกเขาทั้งหลายเลย แล้วปฏิเสธของเขาทั้งหมดเพราะอะไร เพราะสิ่งที่เขากระทำกันมาเป็นธรรมะ เป็นธรรมหรือ เป็นโลกียธรรม สิ่งในโลกียธรรม ศีลธรรม จริยธรรมที่ไหนก็มี ตัวมันยังมีเลย เวลาตัวมันรักลูกของมัน มันมีลูกของมัน มันต้องเลี้ยงลูกของมัน หมูกะของมันเป็นก็เลี้ยงของมัน

คุณ พระโพธิสัตว์เกิดเป็นสัตว์ชนิดใดก็เป็นหัวหน้าสัตว์ เป็นผู้คุมฝูง เป็นผู้ที่ทำให้ฝูงมีความร่มเย็นเป็นสุข แม้แต่ตัวมันยังสร้างบารมีของมันได้เลย พระโพธิสัตว์เกิดเป็นสัตว์ก็สร้างบารมีอย่างนั้นเหมือนกัน สิ่งที่เป็นวิชาการ สิ่งที่เป็นธรรมะ ธรรมะ แม้แต่ตัวมันก็มีคุณธรรม มีศีลธรรมของมันนะ สิ่งที่คุณธรรมของมัน มันดำรงชีวิตของมัน มันสร้างบารมีของมันไป มันก็เวียนตายไปในวัฏฏะเพราะมันต้องตายไป สิ่งที่มีชีวิต สิ่งที่เกิดขึ้นมาทุกอย่างต้องแปรสภาพทั้งหมด ไม่มีสิ่งใดคงที่เลย มันต้องแปรสภาพไปโดยธรรมชาติ โดยสัจจะเขาเป็นความจริงอย่างนั้น แต่ธรรมะมันละเอียดกว่าสัจจะความจริงอันนี้ ถ้าสัจจะความจริงอันนี้

ตอนนี้ทางวิชาการเขาพยายามพิสูจน์กันเห็นไหม ชีวิตนี้คืออะไร การเกิดและการตายทำอย่างไร ขนาดที่ว่าจะทำให้คนเกิดมามีอายุยืนยาว สิ่งนี้มันจะไปฟันความจริงไม่ได้ ความจริงมันเกิดมามีตายหมด สิ่งที่เกิดมามีตายหมด เพียงแต่เรามีหัวใจใจ มีหัวใจ ใครทำดีทำชั่วมันอยู่ที่ใจดวงนี้

ถ้าใจสร้างบุญกุศลสร้างคุณงามความดีมา พระโพธิสัตว์เกิดเป็นสัตว์ก็มี เกิดเป็นมนุษย์ก็มี เกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เกิดทั้งนั้นละ การเกิดนี่คือการสร้างบารมีใจ การเกิดและการตายนี้ สิ่งนี้มันเป็นอนิจจัง มันต้องตายทั้งหมด มันต้องแปรสภาพทั้งหมด แต่หัวใจไม่เป็น หัวใจมันมีสตาร์อันหนึ่ง ชาติรู้อันนี้เป็นนามธรรมที่ใครไม่เคยเห็นมัน

ถ้าเวลาศึกษากันทางวิชาการ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับทางเจ้าลัทธิต่างๆ ก็ไปศึกษากับเขา ว่าจะป็นธรรมะดัดแปลงตน จะดัดกิเลส จะทำลายกิเลส ก็ไปสร้างให้เกิดเป็นบะชธรรม ฤทธิชีพรเหาะเหินเดินอากาศได้ รู้วาระจิต ภาพเทววิถี่รู้วาระจิต รู้อดีตชาติ รู้อนาคต ไปนอนอยู่บนพรหมณะ

ถ้าไม่ได้สร้างบุญกุศลมามีฤทธิ์มีเดชขนาดนั้นแต่ทำลายกิเลสไม่ได้ มีฤทธิ์มีเดชก็ไปทำให้ตัวตนมันมีสูงขึ้นมา ตัวตนเรารู้ขึ้นมา มีคนเชื่อถือ มีคนเคารพบูชา มีคนมาสรรเสริญเยินยอ กิเลสมันยังพองนะ มันยังตัวใหญ่ มันยังถือทิฐิมานะของมัน ทั้งๆ ที่ว่าทุกข์นะ

เวลาเจ้าชายสิทธัตถะเกิดมา ขนาดว่าเทวดาส่งข่าวกันขึ้นไป จนกาฬเทวิลอยู่บนพรหมต้องลงมานะ ลงจากพรหมมา มาดูเจ้าชายสิทธัตถะ เห็นไหมสิ่งที่เขาเฝ้ายอ เขาเคารพบูชากันมันก็เป็นส่วนหนึ่ง เพราะเป็นผู้ที่มีฤทธิ์มีเดช นี้อวดอุตริมนุสสรธรรม ธรรมที่เหนือมนุษย์ แต่เหนือมนุษย์อย่างนั้น แม้แต่ฌานสมบัติก็เหนือมนุษย์ เขาก็ต้องเคารพบูชาเป็นธรรมดา เพราะเขาทำไม่ได้

แต่ถ้าเรารู้เราเองเพราะเป็นความทุกข์ในหัวใจ ขนาดมีขนาดนี้มันก็กดดันนะ มันต้องเป็นต้องตายเหมือนกัน เกิดมาแล้วต้องตายเหมือนกัน ฤทธิ์เดชอันนี้เราก็ตีสร้างสมมา ผูกฝนมา ประคองใจไว้มันต้องถือศีล ต้องพยายามรักษาใจของตัวเอง มันก็อยู่ที่อาศัยสืบต่อกันไป แต่ถ้าไม่รักษามันก็เสื่อม มันเสื่อมโดยธรรมชาติของมัน สิ่งนี้มันเผาผลาญใจ

ถึงอยากจะพ้นทุกข์ แต่ก็เป็นไปไม่ได้ รู้ๆ อยู่ละ กาฬเทวิลนี้รู้ เจ้าชายสิทธัตถะเกิดมา ลงมาเห็น เป็นเพื่อนกันกับพระเจ้าสุทโธทนะ ไปขอดูเจ้าชายสิทธัตถะ พราหมณ์เพราะท่องจำมา พุทธลักษณะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแน่นอนเลย ทั้งดีใจ ทั้งเสียใจ ใจดีใจเพราะว่าเผาผลาญอยู่ในหัวใจ เหาะเหินเดินฟ้าขนาดไหน ไปนอนบนพรหมขนาดไหนมันก็ทุกข์ มันก็พ้นไปไม่ได้ มันไม่มีธรรมใจ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่มี เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ไง แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ดีใจมาก “คนที่จะมาชี้ทาง คนที่จะมาชี้ทาง” นี่รู้ขนาดนั้นนะ แล้วตัวเองก็รู้ รู้ว่าตัวเองจะหมดอายุขัย ทั้งดีใจเพราะเกิดมาเวียนตายเวียนเกิดสร้างสมมา

ฤๅษีชีไพรใช้ชีวิตในป่าทั้งชีวิต เก็บผลไม้กินอยู่ในป่า รักษาศีลมาให้มีศีล ๘ แล้วพยายามทำสมาธิ ทำใจให้สงบ รักษาความสงบไว้ เหาะเหินเดินฟ้าได้ทั้งหมด ฤๅษีชีไพรทำได้ สมาบัติทำได้ สิ่งที่เป็นสมบัติ แต่สิ่งนี้ทำได้ขนาดไหนมันก็เสื่อมถ้ามีอะไรกระทบมัน ถึงต้องอยู่ป่าอยู่เขา ต้องถือศีลด้วยความมั่นคงใจ ถึงเวลาสิ่งที่มันเป็นสภาวะแบบนั้น รู้ว่าระจิดว่าตัวเองจะต้องตายนะ เสียใจมาก เสียใจเพราะต้องตายไป ตายไปโดยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ นี่ธรรมยังไม่มี

ถ้ามีธรรมนะ สิ่งที่มีพร้อมมีใจ นี่สัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิคือสมาธิที่ย้อนกลับเข้ามาชำระกิเลส นี่เป็นสมาธิเป็นสมาบัติที่ว่าเป็นกลางอยู่แต่ไม่มีปัญญาขึ้นมา ไม่มีปัญญาขึ้นมาเห็นไหม ธรรมอย่างนี้ยังไม่เกิด กาฬเทวิลขนาดได้...ยังเศร้าใจเสียใจเพราะต้องตายก่อนใจ

เราเป็นสาวก-สาวกะ สาวก-สาวกะได้ยินธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยู่ในพระไตรปิฎก อยู่จากใจของครูบาอาจารย์ แล้วเราจะดัดแปลงเราใหม่ ถ้าเราดัดแปลงเข้ามา ไม่ได้ดัดเขาทำอะไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ขนสัตว์ทำอะไร

รื้อสัตว์ขนสัตว์นะ รื้อสัตว์ขนสัตว์ให้พ้นจากวัฏฏะ ไม่ใช่รื้อสัตว์ขนสัตว์ให้เวียนไปในวัฏฏะ สัตว์ในวัฏฏะ สัตตะเป็นผู้ซื้ออยู่ เราจิตใจนี้ขี้แงแน่นอน เราคิดไปหมดละ คิดเห็นใหม่

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก สิ่งนี้เป็นอนัตตา

สิ่งต่างๆ สมบัติเป็นอนิจจัง ของเราก็ได้ เป็นสมบัติของโลกเราแสวงหามาเป็นของเรา ชั่วคราว มันต้องพลัดพรากจากเราแน่นอน มันต้องเสื่อมค่าไปโดยธรรมชาติของมัน หรือเราต้องตายพลัดพรากจากมันไป นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้โด้งๆ เลย แต่เราก็ว่าเราเข้าใจ

ถ้าเราเข้าใจ เราดัดแปลงตนหรือเปล่า เราใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราปฏิบัติธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นธรรมของเราได้หรือเปล่าละ ถ้ามันไม่เป็นธรรมของเรา มันแก้กิเลสของเราไม่ได้หรอก

เราจะศึกษาเล่าเรียนมาขนาดไหน แบกจนหลังหัก รู้ไปหมด แต่รู้สิ่งต่างๆ รู้สิ่งนี้ใครเป็นคนพา? กิเลสพาหรืนะ กิเลส ความต้องการค้นหาความทะยานอยาก ความศึกษาการเล่าเรียนมันรู้ไปหมด รู้แล้วแก้กิเลสได้ไหม? แก้กิเลสไม่ได้ เพราะศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเป็นประโยชน์ต่อเมื่อเราเอามาแก้ไขเรา ถ้าเราไม่แก้ไขเรา เราไม่ดัดแปลงเรา จิตของเราจะพัน ปลดเปลื้องกิเลสออกมาให้เป็นวรรคเป็นตอนไม่ได้ ปลดเปลื้องกิเลสเป็นวรรคเป็นตอนนะ เพราะเป็นเวไนยสัตว์ กิ่งพุทธกาลเวไนยสัตว์ต้องปลดเปลื้องขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

ถ้าในสมัยพุทธกาล จิปปาภิญญาถึงทีเดียว กำหนดทีเดียวนั้นกิเลส นั้นเป็นจิปปาภิญญา ผู้ที่ตรัสรู้ง่าย ผู้ที่ทำง่าย ตรัสรู้ง่าย ผู้ที่ทำง่ายตรัสรู้ง่ายนี้เป็นบุคคล ๔ จำพวก บุคคล ๔ จำพวกมันเป็นจริตนิสัยของใจ ใจตัวนี้มันเวียนตายเวียนเกิด สิ่งทีละสมมาเราได้สละทาน เวลาเราจะสละ

ทานกัน เราเวลาทำบุญกุศลขึ้นมาเพื่อสะสมมาเป็นสมบัติของใจ ก็เลศค้นหาความทะยานอยาก มันก็ปฏิเสธ มันก็ตระหนี่ถี่เหนียว มันก็ยับยั้งของมันไว้

แต่ถ้าเราละสิ่งนี้ออกมา ใครสละได้มาก โลกเขาบอก สละคือการเสียหาย คือของเราต้องหลุดมือจากเราไป มันไปยึดมันไว้ แต่ถ้าเป็นธรรมเห็นใหม่ สิ่งที่เป็นธรรม สละออกไป มันสะสมมาไง แต่เวลาประพฤติปฏิบัติอยากเป็นจิปปาปัญญา อยากจะประพฤติปฏิบัติรู้ง่าย อยากจะทำง่าย แล้วเราไม่ได้ทำของเรา มันจะเอามาจากไหน ถ้าเราไม่ได้ทำของเรา

ถ้าเราทำของเรา ๑. ถ้าทำมันจะมีจิต มีนิสัย มันจะมีศรัทธาความเชื่อ ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้รู้ ผู้ตื่น เราต้องค้นหาผู้รู้ ผู้ตื่น เราต้องทำความสงบของใจเข้ามา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงย้อนกลับมา วางธรรมไว้เห็นใหม่ สิล สมาธิ ปัญญา ถ้าเรามีศีล จิตนี้เป็นสิ่งที่ปกติ ถ้าเป็นสิ่งที่ปกติมันก็ไม่เดินไปกับโลก แต่ถ้าเป็นผู้ที่ไม่มีศีลหรือมีศีลแล้วแต่ศีลของโลกก็ยะ ศีลของโลกเป็นประเพณีกัน เป็นชาวพุทธต้องถือศีล ๕ มีศีลมีธรรม ถ้าว่ามีศีลกัน สิ่งที่มีศีลก็มีที่ปาก มันไม่เป็นศีลจากในหัวใจ

ถ้าเป็นศีลจากในหัวใจ จิตมันจะเริ่มปกติ ศีลคือความปกติของใจ ถ้าจิตมันปกติมันไม่ฟุ้งซ่านของมันไป มันไม่ไปแบกหามอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ที่เป็นเรื่องของโลก เวลาโลกแบกหาม เป็นวัตถุมันหนัก หนักมากอยากปลดเปลื้องภาระ แต่เวลามันคิดมันก็นั่นกว่าแบกหามอีกนะ แบกหามหิน แบกหามสิ่งที่เป็นวัตถุ เราปลดเปลื้องเมื่อไหร่มันก็ปล่อยวางได้

แต่แบกหามความคิด สิ่งที่อยู่ในหัวใจ ก็เลศค้นหาความทะยานอยากมันอยู่ตลอดเวลา เหมือนไฟ ไฟมันติดเชื้ออยู่ตลอดเวลา เชื้อมันมีไฟ มันมีกิเลศค้นหาความทะยานอยาก มันคิดอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่เกิดอยู่ตลอดเวลามันเป็นมโนกรรม ถ้าเป็นมโนกรรม เราจะทำปกติให้มันเป็นปกติอย่างไร ถ้าเป็นปกติมันจะตั้งมันขึ้นมา

ถ้าจิตตั้งมันขึ้นมา จะรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงมีกลอุบายนะ เป็นอุบายวิธีการ ให้หัดสละทานก่อน สละทานได้ผลคืออะไร? ได้ผลคือสวรรค์ ได้ผลสวรรค์ ถ้าจิตมันยังเวียนตายเวียนเกิด ได้ผลเป็นสวรรค์ ถึงสวรรค์ เห็นสวรรค์ โทษของสวรรค์ เพราะเรา

ต้องไปคาอยู่ในวัฏฏะ เราจะทำอะไรต่อไป เนกขัมมบารมี นี่สวรรค์ก็เป็นพรหม ถ้ามีเนกขัมมะ ก็ไปเกิดเป็นพรหม พรหมก็ไปคาอยู่อย่างนั้นอีกละเพราะอะไร เพราะอายุขัยของพรหมก็ยาวขึ้นไปอีก

แต่ถ้ามันเป็นวัฏฏะ ให้เห็นโทษของวัฏฏะ โทษวัฏฏะคือการเวียนตายเวียนเกิดของจิต จิตที่เวียนตายเวียนเกิดมันก็ต้องกลับเข้ามา กลับมาในปัจจุบันนี้ เทวดา อินทร์ พรหมต่างๆ ก็มาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราเกิดเป็นสาวก-สาวกะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว ฟังธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสำคัญมาก

ธรรมคือศาสนธรรม คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าเป็นชาวโลกเขาว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนาพุทธอยู่ที่วัดวาอาราม อยู่ที่โบสถ์วิหาร อยู่ที่พระสงฆ์ อยู่ที่ผู้ที่สืบทอดศาสนา แล้วเราก็เป็นชาวพุทธ เราก็อยากให้มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ วนเวียนไปแต่ข้างนอกใจ

แต่ถ้าวกกลับมาศาสนาธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำวัตรกัน ถ้าเราเห็นตามธรรม จิตของเราต้องพ้นจากกิเลสสิ ทำไมเราไม่เห็นตามธรรม เราขอมานะ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพราะว่าเราก้าวล่วงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ที่ไหนล่ะ? พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือสงฆ์ คือพระอัญญาโกณฑัญญะ

แต่หัวใจเราเป็นไหมล่ะ หัวใจเราจะเป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ขึ้นมาจากใจก็ได้ สิ่งที่เป็นใจก็ได้

ถ้าเรายังกล่าวถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์จากภายนอกอยู่นั้นคือจิตของเราหายมาก จิตของเราหาที่พึ่งไม่ได้ จิตของเราเร่ร่อน จิตของเราเป็นคนอนาถา จิตของเราเป็นคนที่ไม่มีสัญชาติ ไม่ใช่ชาวพุทธ เป็นผู้ที่เร่ร่อน

แต่ถ้าเราเป็นชาวพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ที่ไหน “พุทธะ” ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้รู้ก็ความรู้สึกนี้ใจ เวลามันสุขมันทุกข์มันก็อยู่ที่

เราเนี่ย พระสงฆ์ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับอยู่กลางหัวใจของเราเลย แต่เราไม่เคยเห็นพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ในหัวใจของเราไง เราไปเห็นพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์อยู่ที่วัดวาอาราม ศาสนาพุทธอยู่ที่วัด พระธรรมอยู่ในพระไตรปิฎก ผู้ที่สืบทอดศาสนาคือพระสงฆ์

แต่เวลาทุกข์ เวลากิเลสมันเหยียบย่ำใจ ทำไมมันเหยียบล่ะ ทำไมมันทุกข์ล่ะ

แต่ถ้าเราย้อนกลับเข้ามาเราถึงจะเริ่มย้อนกลับ คัดแปลงตน ธรรมมีไว้คัดแปลงตน ถ้าธรรมมีไว้คัดแปลงตน ศรัทธามันเกิดอย่างนี้ ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ มันจะมีคุณสมบัติขึ้นมา ใจของเราที่เร่ร้อนมันก็จะป็นชาวพุทธ ชาวพุทธเพราะกำหนดพุทฺโธฯ เข้ามา จิตสงบเข้ามาถึงใจของเรา

พุทฺธะ มันมีความมหัศจรรย์ถ้าจิตมีความสงบเข้ามา

สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันปรารถนาความสุข มันอยากมีความสุข มันอยากจะมีความสุขโดยอามิสของมันเป็นต่างๆ อยากมีทุกอย่าง อยากจะมีเงินล้านฟ้า อยากจะมีคนนับหน้าถือตา อยากไปหมดเลย แต่มันไม่เคยเจอความสุขจริงเลย

ขณะที่กำหนดพุทฺโธฯ เข้ามาหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ สิ่งใดก็แล้วแต่ ถ้าจิตมันปล่อยเข้ามา มันจะเห็นตัวของมัน เห็นจิตสงบ จิตสงบเข้ามามีสติสัมปชัญญะ สัมมาสมาธิ อานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออกมีสติอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่มีสติอยู่ตลอดเวลา มันจะปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางต่างๆ เข้ามา ลมหายใจจะละเอียดขนาดไหนเราจะปล่อยลมไม่ได้ เราต้องเกาะไว้ตลอดไปเพราะว่าจิตนี้เป็นนามธรรม ต้องเกาะสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกาะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมฐาน ๔๐ ห้อง อานาปานสติ พุทธานุสติ ธรรมานุสติ สังฆานุสติ สิ่งที่มีสติเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้น นี่เราเริ่มฝึกฝน

เราใช้ธรรมโอสธ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเป็นโอสธรักษาใจของเรา ถ้าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นโอสธรักษาใจของเรา เราเริ่มใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเริ่มเห็นยาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะมีความสงบเข้ามาไง ถ้าจิตมันเริ่มสงบเข้ามา เพราะมันได้ดื่มกินธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนาะ นี่สมาธิธรรม

สิ่งที่เป็นสมาธิธรรม จิตสงบเข้ามาเกาะลมเข้ามา เกาะอานาปานสติ เกาะไว้ตลอด มันจะละเอียดขนาดไหนก็เรื่องของเขา ไม่ใช่หน้าที่ของเรา หน้าที่ของเราผู้ที่ประพฤติปฏิบัติต้องมีสติควบคุม

อานาปานสติ คือ ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกตลอดไป

สิ่งที่มีมันจะละเอียดขนาดไหน สติเราจะประคองสิ่งนี้เข้ามา มันจะละเอียดเข้ามาๆ จนใจมันปล่อยวาง ลมเริ่มหายไป จนลมเริ่มขาด ความรู้สึกเริ่มไม่มี ขนาดไหนเราก็ต้องมีสติตลอดไป จนถึงที่สุด มันปล่อยวางจนหมด จนสักแต่ว่ารู้ขนาดไหนมันก็มีสติคุมไปตลอด นี่สัมมาสมาธิเป็นแบบนี้ไง รวมขนาดไหนปล่อยวางหมดเลย โลง ว่างไปหมด นี่สมาธิธรรม นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าเรามีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมาในหัวใจของเรา นี่สมาธิธรรมนะ

ในสมัยพุทธกาล พวกฤๅษีชีไพร พวกที่เขาอยากประพฤติปฏิบัติ สมัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด จะเป็นเจ้าชายสิทธัตถะศาสนาจะเจริญรุ่งเรือง สิ่งต่างๆ มันสมควรไปหมด สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เป็นสังคมในสมัยนั้นจะมีพวกฤๅษีชีไพร จะมีเจ้าลัทธิต่างๆ เขาพยายามประพฤติปฏิบัติกัน คือเขาเกิดมาเพื่อจะพ้นจากทุกข์

แต่ในสมัยปัจจุบันนี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ โลกเจริญมาก มีการพัฒนาการ เกิดมาเพื่อเป็นมนุษย์ ถ้าเกิดมาเพื่อเป็นมนุษย์ เกิดมาเพื่อเป็นคน เกิดมาเพื่อมีความสุข เกิดเป็นชาวพุทธก็มีความสุข ในชาติหนึ่ง นี่เราถึงไม่มีสมาธิ เพราะเราคิดแต่การดำรงชีวิต เราคิดแต่เรื่องของโลกนี้

แต่สมัยพุทธกาลนะ คนเกิดมาสมัยพุทธกาลนั้นสมควร สิ่งต่างๆ สมดุล เขาเกิดมาเขาพยายามฝึกฝนใจ เขามีสมาธิ คู่มืออย่างสัญญาชัย คู่มือเจ้าลัทธิต่างๆ เขาฝึกหมด อาพาธดาบสฝึกเป็นสมาบัติ เจ้าชายสิทธัตถะไปฝึกกับเขา เขามีลูกศิษย์ลูกหา นี่คนเขาฝึกเขามีพื้นฐานอยู่นะ ถ้าคนมีสมาธิอยู่แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาอยากจะสอนอาพาธดาบส เพราะเคยไปศึกษามากับเขา ก็ได้ตายไปแล้ว สิ่งที่ได้ตายไปแล้วไม่มีโอกาส จะไปสอนใคร? ก็ไปสอนปัญจวัคคีย์เพราะปัญจวัคคีย์ประพฤติปฏิบัติมา ๖ ปี ประพฤติปฏิบัติคืออุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๖ ปี สิ่งนี้มันมีการฝึกฝนมา จิตสงบอยู่ สิ่งนี้มีอยู่

แต่เราไม่เคย เราปัจจุบันนี้เราไม่มีสมาธิอย่างนี้ เราไม่มีสมาธิเราถึงต้องใช้คำบริกรรมหรือใช้อานาปานสติกำหนดให้จิตมันสงบเข้ามา สิ่งที่สงบเข้ามาที่พื้นฐาน ถ้าพื้นฐานของใจมันมีสภาวะแบบนี้ เราใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะเราเชื่อมั่นใน

เราเป็นชาวพุทธนะ เราเป็นชาวพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนศีล สมาธิ ปัญญา ทานเราก็ได้ทำของเราแล้วนะ เรามีศรัทธาและมีความเชื่อ เราจะต้องการให้ใจของเราพ้นออกไปจากทุกข์ สิ่งที่เราอยากมันเป็นเนื้อ สิ่งที่เราดู ๔ คน น้ำ ลม ไฟ มันไม่ทุกข์หรอก แต่เราก็ไปเอามันมาเป็นทุกข์ เกิดมาแล้วไม่สมความตั้งใจ สิ่งนี้ต้องบริหาร ต้องคิดแปลงให้มันสมดุลของเรา นี่เราไปคิดแต่เรื่องภายนอกไป

เวลาเขาคัดคนนะ ฤๅษีชีไพรเขาคัดคน เขาเล่นโยคะ นี่คัดคน เขาคัดคนเขาก็คัดข้างนอก เวลาทำโยคะกัน คัดแปลงตน คัดที่ร่างกาย คัดที่ร่างกายแล้วจิตผ่องใส โฆษณาชวนเชื่อกันไปนะ ชาวพุทธก็ไปตื่นกับเขานะ สิ่งที่เป็นตื่นกับเขา ทำฤๅษีคัดคน...สิ่งที่เป็นอย่างนั้นมันเป็นเรื่องของโลกเขา เรามีหมี เราเป็นหมา สิ่งที่เราจับใช้ได้ป่วยเราก็รักษาเป็นกาลไป

แต่ถ้าเราทำสมาธิ เราตัดแปลงจิต ถ้าเราตัดแปลงจิตของเรา นี่ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเกิดความตั้งมั่นของใจเข้ามา สิ่งที่เราเข้ามา จิตมันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามาสิ่งนี้เป็นรสของธรรม รสของสมาธิธรรมจะเกิดในหัวใจของเรา

เวลาจิตมันทุกข์ มันทุกข์มาก แล้วเราก็ไม่มีต้นไม่มีปลายเพราะไปหาอะไร ในโลกเขาเวลาเขาทุกข์มาก ทุกข์จนไปหาจิตแพทย์นะ ให้จิตแพทย์เป็นที่ปรึกษาว่าทุกข์มากจนย่ำคิดย่ำทำ จนมีปัญหาไปในหัวใจ หัวใจขาดสติ หัวใจมีโรคมักยของมันให้หาจิตแพทย์ไว้รักษา นี่เวลาทุกข์ ทุกข์ขนาดนั้น

แต่ถ้าเราทำธรรมโอสธเข้ามา เวลามันปล่อยวาง ถ้ามันปล่อยวางนะ ปล่อยวางสิ่งนี้เข้ามา สิ่งที่เป็นทุกข์ สิ่งที่เป็นภาระมันปล่อยออกไป มันตัดแปลงจิตใจ ถ้าตัดแปลงจิต มันคัดคน คัดจากภายใน

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศาสนาแห่งปัญญามันละเอียดอ่อน ถึงว่าปัญญา ปัญญาของใคร? ปัญญาในสุดมยปัญญาก็ปัญญาของการศึกษา ปัญญาในจินตนาการมันก็จินตนาการของ

มัน จินตนาการขนาดไหน ถ้ากิเลสมันมีอำนาจว่ากิเลสมันจะจินตนาการของมันยิ่งลึกเข้าไปใหญ่ นะ มันจะพาออกไปเลยว่ารู้ธรรมอย่างนั้น สภาวธรรม ความสงบ มันปล่อยวางเข้ามาอย่างไร

เวลาคนที่หัวใจมีปัญหา หัวใจของเขามีปัญหาคือเขาไม่สมประกอบในเรื่องของจิต เวลาประพฤติปฏิบัติเขาก็เป็นได้ เวลาเขาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าจิตเขาสงบเข้ามา เขามีพื้นฐานเข้ามา เขาจะไปเห็นสิ่งต่างๆ จนทำให้เขาป่วยทางจิตมากเข้าไปเหมือนกับภวานาแล้วหลุดออกไป มี ปัญหาเข้ามาอีกนะ

เราถึงต้องทำจิตของเราให้ปกติก่อน ถ้าจิตของเราปกติ แล้วมีสติสัมปชัญญะควบคุมสิ่งนี้ เข้ามา สิ่งนี้เข้ามาละ สิ่งนี้ให้มันสงบเข้ามา จะเห็นสิ่งต่างๆ ขนาดไหนจะเป็นจิตมยปัญญา มัน คาดการณ์อย่างไรแล้วแต่ มันตรวจสอบได้ไง มันตรวจสอบได้จากธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า นี่พระไตรปิฎกมีอยู่แล้ว มรรค ๔ ผล ๔

สิ่งที่เป็นมรรค ๔ ผล ๔ เราได้ชำระสิ่งใดออกไปจากใจบ้าง หัวใจของเรามันมีความรับรู้ สิ่งใด? มันไม่มีสิ่งใดเลย แค่ทำความสะอาดของใจเข้ามา พอจิตมันสงบเข้ามาแล้วมันใช้จินตนาการ ออกไป มันจะเป็นสภาวธรรมอะไรขึ้นมาละ เราจะมาดัดแปลงมัน มันกลับใช้พิษภัยของกิเลส ตัณหาความทะยานอยากให้เราเตลิดเปิดเปิง

คำว่า “เตลิดเปิดเปิง” คือ มันสร้างภาพ มันจะมีการจินตนาการในตัวของมัน แล้วมันก็ให้ ค่าของมันเป็นชั้นเป็นตอน ยกใจของมันขึ้นไปจนเหมือนว่าวเชือกขาดใจ ว่าวเชือกขาดมันหลุด ลอยออกไป แล้วแต่ เป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้

แต่ถ้าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันจะมีเชือกใจ เชือกนี้มันจะควบคุม ว่าวนั้นได้ ว่าวจะขึ้นสูงขนาดไหน จะลมวนขนาดไหน มันจะเป็นขนาดไหน เรามีเชือก เราบังคับ ได้หมดละ ถ้ามีสติ สิ่งที่มีสติมันควบคุมจิตได้หมด สิ่งที่ควบคุมจิต มันถึงเป็นสัมมาใจ ถ้าเป็น สัมมาสมาธิมันจะมีสติ สิ่งที่มีสติเขาควบคุมใจของเราเข้ามา สิ่งที่เราควบคุมใจของเราเข้ามา สิ่งที่เป็น จินตนาการ เป็นจิตมยปัญญา ถ้ามันสงบเข้ามาแล้วมันยกขึ้นวิปัสสนาเป็นนะ มันจะเกิด ภวานามยปัญญา

สิ่งที่เป็นภวานามยปัญญานี้ ปัญญาที่เกิดขึ้นอย่างนี้มันเป็นปัญญาที่มหัศจรรย์มาก มัน เกิดขึ้นจากการภวานาเท่านั้น มันเกิดขึ้นจากที่เราเกิดมาแล้วเราใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้า เราฝึกฝนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนเกิดจากหัวใจของเรา ถ้าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดจากใจของเรา เราเห็นความเป็นไปของปัญญา

ปัญญาก่อเกิดขึ้นเพราะอะไร เพราะมันสมมูล จิตเป็นสัมมาสมาธิแล้วมีอำนาจวาสนา เห็นใหม่ มันนุ่มไปที่กาย เวทนา จิต ธรรม ถ้านุ่มไปที่กาย นี่กายของเรา ร่างกายของเรา เราเกิดมาด้วยอำนาจวาสนานะ อำนาจวาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้มีศีล ๕ ถ้าให้ท่านเกิดมาจะมีทรัพย์สมบัติ ผู้มีศีลเกิดมาจะรูปสวย รูปสวยสมมูล มีรูปสวยนี้เป็นสมบัติ เป็นสมบัติของเรา

ถ้าสิ่งนี้เกิดขึ้นมา สิ่งที่เกิดขึ้นมาเกิดมาจากอำนาจของกรรมใด จะชี้รู้ชี้เห็นใหม่ ในสมัยพุทธกาล พระอรหันต์ค่อมก็มีนะ รูปงามเหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหมือนพระนันทะเทวองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สร้างบุญกุศลมาไง สิ่งนี้เป็นเรื่องของวิบากกรรม ในเมื่อกรรมสร้างมาอย่างนี้มันก็เป็นธรรมชาติของมัน แต่ถ้าเราไปติดมัน เราไม่พอใจร่างกายของเรา เราไม่พอใจสิ่งใดๆ ในสมัยปัจจุบันนี้เขาแก้ไขของเขาได้นะ แต่แก้ไขก็ได้อัศจรรย์ สิ่งนี้เป็นเรื่องของโลกเขา

แต่ถ้าเราเห็นกายจากภายในละ เราเห็นกายจากภายในนี้เป็นบุญกุศลอย่างมหาศาลเลย มหาศาลเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นการหล่อหลอมหัวใจไว้ทั้งนั้น เราสร้างกายเกิดแปลเกิดการกระทบต่างๆ เราเป็นแผล เป็นสิ่งที่อุบัติเหตุขึ้นมาเจ็บปวด เจ็บปวดเพราะอะไร เพราะมันมีหัวใจไง แต่บางทีเราเดินผ่านไปเกิดบาดแผลขึ้นมา โดนเกี่ยวสิ่งต่างๆ เราไม่เข้าใจ เราไม่เห็น เราก็กไม่เจ็บนะ นี่เจ็บปวดเพราะจิตไปรับรู้ ถ้าเราไม่พอใจร่างกายก็หัวใจนี้ไม่พอใจ ถ้าเราไปหลงร่างกายของเราว่าร่างกายของเรานี้มันเป็นที่ว่ามีความพอใจของเราอีกมันมัน สิ่งนี้เป็นร่างกายของเราละ

แต่ถ้าเราเห็นกายโดยจากภายใน มันจะสะท้อนหัวใจมาก สิ่งสะท้อนหัวใจเพราะอะไร เพราะเราติดจากตรงนี้ไง ถ้าหัวใจมันไปติดกับร่างกายเอง หัวใจมันสักร่างกายทิวะความเห็นผิด สิ่งที่มีความเห็นผิด ร่างกายนี้เป็นเราหรือ? สิ่งนี้ไม่เป็นเราละ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกคนเข้าใจไหม สิ่งนี้ไม่เป็นเรา สิ่งใดก็ไม่เป็นเรา นั่นมันเป็นจินตนาการ มันไม่เป็นภาวนามยปัญญา ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา ปัญญาชำระกิเลส ถ้าปัญญาชำระกิเลสจากภายใน มันเห็นสภาวะตามความเป็นจริงของมัน ถ้าจิตสงบเข้ามาแล้วนุ่มไปที่กาย สิ่งนี้นุ่มไปที่กายมันจะตื้นตื้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ นี่ธรรมมีไว้ตัดแปลงตน ถ้ามีไว้ตัดแปลงตน ตัดตนตัดอย่างไร ฤทธิชีไพร โยคะที่เขาตัดร่างกาย เขาตัดเพื่อเป็นความเห็นของเขา คือปัญญาทางอ้อมของเขา ใจเขาตัดแปลงได้แต่ร่างกาย ตัดแล้วเลือดลมดี ตัดแล้วโรคภัยไข้เจ็บจะไม่มี ความตัดแปลงร่างกายนั้นเป็นส่วนหนึ่งของฤทธิชีไพร สิ่งที่เป็นฤทธิชีไพรเขาจะไม่มีปัญญา ไม่มีภาวนามยปัญญา คือไม่มีการทำปัญญาการชำระกิเลส การถอดถอนกิเลสที่เห็นความเห็นผิดของร่างกาย

แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลึกกลับกว่านั้นนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นธรรม ธรรมที่เกิดขึ้นมาจากภาวนามยปัญญา สิ่งที่เกิดขึ้นจากภาวนามยปัญญาต้องมีความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าจิตสงบขึ้นมามันเห็นกายโดยเห็นเป็นภาพขึ้นมามีอย่างนั้น นี่เจโตวิมุตติ

แต่ถ้าสงบเข้ามา ถ้ามันไม่เห็นกาย น้อมไปที่กายมันเป็นปัญญาวิมุตติ มันเห็นกายโดยที่มันเห็นภาพ มันใช้ปัญญาใคร่ครวญมันก็ได้ ถ้าใคร่ครวญ มันเห็นแล้วมันสลัดสังขเวทมนต์ปล่อยวางเข้ามา การปล่อยวางเข้ามา จิตมันจะมีความปล่อยวาง สิ่งที่ไม่กระทบกระเทือนเห็นร่างกายนั้นมันก็ทำให้กิเลสนี้หวั่นไหว กิเลสนี้หวั่นไหวเลย

การที่ว่ากิเลสๆ เราคำว่า “กิเลส” ทุกคนต้องการเห็นกิเลส แต่ไม่มีใครเห็นกิเลสเลย ให้กิเลสมันหลอกใจนะ เกิดมาก็หาศึกษาเล่าเรียนก็เป็นวิชาการเพื่อประกอบอาชีพ จะมีวิชาชีพใดเกิดมาแล้วต้องมีความรู้ ต้องมีหน้าที่การงานก็ทำกันไป สิ่งนี้ทำกันไปมันก็ล้มตายเป็นเพราะมันเป็นเรื่องของโลก เพราะเกิดมามีปากมีท้อง ต้องมีอาชีพ ต้องมีวิชาการ ต้องมีวิชาชีพ ต้องไ้ดำรงชีวิตไป อันนี้ก็เป็นเรื่องของโลกแล้วมันทุกข์ไหมล่ะ?

มันทุกข์ ทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เพราะว่าสิ่งนี้มันเกิดมาเป็นสถานะของมนุษย์ ทุกคนต้องมีหน้าที่อย่างนี้ทุกคน แล้วทุกคนก็ต้องตายหมดใจ

แต่ถ้าเราเปิดใจของเราได้ล่ะ หน้าที่ของโลกมันก็เป็นหน้าที่อันหนึ่ง หน้าที่ของการประพฤติปฏิบัติ หน้าที่ของการรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ คือรู้สัตว์เรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ แต่สัตว์ผู้ข้องของเราถ้ามันไม่เปิดใจ มันไม่ยอมรู้ตัวมันเอง ใครจะไปรู้มันมันรู้ไม่ได้ เหมือนภาชนะที่คว่ำไว้ มันไม่มีสิ่งใดจะเข้าไปได้ หัวใจที่ไม่ศรัทธา ไม่เชื่อ มันจะไม่

มีสิ่งนี้เข้าไปในหัวใจเลย ถ้ามีศรัทธาและความเชื่อ แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติ พยายามอยู่แล้ว มันยังไม่ได้ผล สิ่งนี้มันเป็นการกระทำ อานาจาสนานี้เป็นส่วนหนึ่งนะ

อานาจาสนาอยู่ที่ไหน? อยู่ที่หัวใจ หัวใจมันสะสมมา แล้วอานาจาสนามันมีศรัทธา มันมีความเชื่อ แล้วมันประพฤติปฏิบัติ ถ้ามันจะไม่ได้ขึ้นมาขนาดไหน เราสัจจะความจริงสิ ถ้าเราพยายามต็มน้ำ เราพยายามรักษาไฟ สิ่งที่เราหาไฟไฟ จะต็มน้ำ น้ำไม่เดือดมันเป็นไปได้อย่างไร ถ้าเรารักษาไฟของเรา ถ้าไฟมันน้อย ไฟมันหมดก่อน เราก็รักษาสะสมขึ้นมา ถ้าสติมันปล่อย มันขาดใจ ถ้าไฟไม่พอ เราก็หาไฟของเรา มันอยู่ที่ความเพียร

เวลาต็มน้ำมันต้องใช้ไฟไฟเห็นไหม แต่เวลาทำตบะธรรมเพื่อความสงบของใจเข้ามา มันอยู่ที่ความเพียรของเรา มันอยู่ที่สติของเรา มันเป็นไปไม่ได้หรอกที่ทำแล้วไม่ได้ผล มันต้องได้ผลแน่นอน เพียงแต่เราไม่จริง เราไม่จริงแล้วเราทำของเราไม่ได้ แล้วธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันสุดยอดของความจริงนะ

สัจจะ อริยสัจจะ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นอริยสัจ สิ่งที่เป็นอริยสัจมันเป็นความจริงเหนือความจริงที่มีอยู่ นิธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบอยู่นี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าไปตรัสรู้ธรรมเพราะเห็นสภาวะตามความเป็นจริงอย่างนี้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติมาจนพ้น เสวยวิมุตติสุขแล้ววางธรรมไว้อย่างนี้ แล้วมันจะเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปได้อย่างไร

มันเป็นไปไม่ได้ มันต้องเป็นจริง มันต้องประพฤติปฏิบัติได้ มันอยู่ที่ความเพียรของเราไง ถ้าเรามีความเพียร ความเพียรเห็นไหม ถ้าเป็นความเพียร เพียรชอบหรือเพียรมิฉะนั้น ถ้าเพียรมิจกามันไม่เป็นสัจจะ เราก็ใช้อุบาย อุบายในการกลั่นกรอง กลั่นกรองให้ความเพียรของเราเข้ามาเห็นไหม เราจะมีคามโง่กว่าเด็กหรือ

ในสมัยพุทธกาลนะ สามเณร ๑ ขวบ ลูกศิษย์ของพระสารีบุตรออกไปบิณฑบาตกับพระสารีบุตรเห็นเขาชักน้ำเข้านา “น้ำนะ มันเป็นน้ำ มันเป็นสิ่งที่เปื้อนของเหลว ทำไมเขายังชักเข้าไปได้เลย แล้วหัวใจของเรามันเป็นนามธรรมก็จริงอยู่ แต่มันอยู่ในหัวใจของเรา”

สามเณรยื่นบาตรให้กับพระสารีบุตร

เวลาธรรม ธรรมที่กำลังจะได้ผล ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีไว้ตัดแปลงใจ สามเณรกลับวัดเลย ให้พระสารีบุตรไปบิณฑบาต นี่กลับมา

น้ำ ทำไมสิ่งที่เป็นน้ำ ทำไมเขายังใช้ประโยชน์มันได้ แล้วใจของเรา สติมันต้องควบคุมเข้ามาไง สิ่งที่เป็นน้ำอยู่โดยธรรมชาติของมัน มันก็ต้องมีภาชนะใส่ของมัน อยู่ในคลองมันก็มีฝั่ง อยู่ในแม่น้ำมันก็มีฝั่งบังคับน้ำให้ไหลไปตามแม่น้ำนั้น ลงไปทะเลก็มีฝั่งมีฝายของน้ำของทะเลนั้น แล้วหัวใจละ หัวใจเอาอะไรเป็นฝั่งมันละ

เอาสติควบคุมมัน เอาสติควบคุมมัน สิ่งที่ควบคุมมันย้อนกลับมา ย้อนกลับมาทำลายกิเลส

สามเณร ๗ ขวบ ออกไปบิณฑบาตกับพระสารีบุตร เห็นนายช่างเขาตัดแปลงสร คันสรตัดแปลงคันสرنะ เขาตัดแปลงคันสร สรเป็นไม้ เขายังทำให้มันตรงได้ แล้วหัวใจของเราละ เขาตัดแปลงคันสรเขาตัดอย่างไร? เขาใช้ไฟ เขาเลนมัน ลนให้มันมีความร้อน ให้ไม้มันรู้สึกตัว แล้วก็ตัด คิดคือว่าเข้าไปเอาอะไรบังคับมันให้มันตรง

แล้วหัวใจเราละ หัวใจเราจะตัดมันไหม เราจะทำไหม ทำไมสามเณร ๗ ขวบเป็นพระอรหันต์ได้ละ

เพราะเขามีปัญญา เขามีปัญญาขนาดไหน ขนาดที่ว่าเขาควบคุมใจของเขา เขามีสติ สติควบคุมใจเข้ามา จิตมันสงบเข้ามา พอไปกระทบเห็นชวานาเขาตดน้ำ เห็นนายช่างเขาตัดคันสร มันสะท้อนกลับมาที่หัวใจ มันสะท้อนกลับมาที่หัวใจ มันเปรียบเทียบใช้ปัญญาไง สิ่งที่ใช้ปัญญาเห็นไหม ปัญญาเกิดจากภายใน ธรรมมีอยู่ ธรรมมีอยู่เพราะเรามีสติอย่างนี้

สามเณรน้อยอายุ ๗ ขวบ เป็นลูกศิษย์ของพระสารีบุตร พระสารีบุตรนี้มีปัญญามาก มีปัญญามาก กำลังเทศน์ว่าการสอนลูกศิษย์ เป็นคติธรรมตลอด เพราะสามเณรถือบาตร อุ้มบาตรของพระสารีบุตรออกบิณฑบาต เหมือนครูบาอาจารย์เรา เวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์เรา ครูบาอาจารย์ของเราจะให้เกร็ดมาตลอด สิ่งที่เป็นเกร็ด เป็นเกร็ดของสติ ของปัญญา

สิ่งที่เกร็ดของสติของปัญญาเราก็ตะสม เราก็ใช้ปัญญาเราใคร่ครวญ สิ่งที่เราใคร่ครวญจิตมันก็ควรแก่การงานคือมันอ่อนมา มันไม่แข็ง ไม่กระด้างเหมือนกับกิเลสค้นหาความทะยานอยากของหัวใจเรา ถ้าเรามีกิเลสค้นหาความทะยานอยากของหัวใจเรา กิเลสตัวนี้มันมีอำนาจมาก มันมี

อำนาจของมัน มันว่ามันฉลาดเลอเลิศ มันฉลาดเหนือโลก สิ่งที่มีเหนือโลกมันก็ถือตัวตน มันก็กระด้าง สิ่งที่เป็นกระด้างมันก็ถือมานะทิฐิเกิดจากใจ สิ่งที่มีมานะทิฐิเกิดจากใจมันก็ขวางธรรม

สิ่งที่เป็นธรรมเห็นใหม่ “ภาวนามยปัญญา” มันอ่อนสมดุล มันมีสมาธิปฏิบัติ มันควรแก่การทำงานจะย้อนกลับใจ นี้อยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์จะมีธรรม เกียรติของธรรมให้เราได้คิด ให้เราได้พลิกพัฒนาใจของเราตลอด

พระสารีบุตรเป็นผู้เลิศในทางปัญญาแล้วสั่งสอนสามเณรน้อยมาตลอด สิ่งที่เณรน้อยอุปัฏฐากพระสารีบุตรอยู่มันจะมีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยสะสมเข้ามาในหัวใจตลอด สิ่งหัวใจตลอด ใคร่ครวญมา นี่สามเณร ๗ ขวบยังมีเขาวนัมีปัญญา มีการใคร่ครวญแล้วทวนกระแสกลับเข้ามาในหัวใจ นี่สามเณร ๗ ขวบเป็นพระอรหันต์ สิ่งที่เป็นพระอรหันต์เพราะใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระสารีบุตร เวลาอยู่เขาภิขฌณู องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการกับหลานพระสารีบุตร “ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เลย เธอต้องไม่พอใจอารมณ์สิ่งที่ไม่พอใจเขาด้วย เพราะอารมณ์สิ่งที่ไม่พอใจนี้มันก็เป็นวัตถุนั่นหนึ่ง”

พระสารีบุตรมีปัญญารู้สิ่งนี้

ไม่พอใจ สิ่งนี้ไม่พอใจ อะไรก็ไม่พอใจ แต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจมันไปพอใจอะไร มันไม่พอใจเขามันก็มีอำนาจ มันก็มีความยึดมั่นถือมั่น มันก็อหังการ มันก็จะทำลายคนอื่น...ทำลายด้วยความคิดนะ ไม่พอใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่พอใจที่เอาพระสารีบุตรมาบวช ไม่พอใจสิ่งต่างๆ มันทำลายอยู่แล้วแต่ทำลายโดยความคิดมันยังไม่ออกมาเป็นการกระทำ

แต่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับนะ ถ้าสิ่งที่เธอกิดนั้น เธอควรไม่พอใจมัน ถ้าไม่พอใจความคิด เราก็จะไม่คิดเบียดเบียนคนอื่น เราก็จะไม่คิดทำลายใคร ถ้าเราไม่คิดจะทำลายใครจิตมันก็ควรเข้ามา นั่นเป็นการสอนหลานพระสารีบุตรนะ

แต่พระสารีบุตรถวายเป็นการพ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ สิ่งนี้มันสะท้อนกลับเข้ามาเพราะพระสารีบุตรปล่อยวางกิเลสเข้ามาเป็นขั้นเป็นตอน แต่ยังติดอยู่ในผู้รู้ ติดอยู่ในความว่าง ว่าง อารมณ์ความรู้สึกถ้าไม่พอใจมันต้องปล่อยวาง มันต้องชำระ มันต้องฆ่ามัน ฆ่าความรู้สึกอันนี้

ถ้าความรู้สึกมีมันกระด้าง มันขวาง แต่ถ้าทำลายอันนี้หมด ความว่างไม่มีเพราะไปรู้ว่าเขาว่าง พอปล่อยอันนี้เข้ามา

พระสารีบุตรก็ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสารีบุตรก็เป็นเลิศทางปัญญา เป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมนี่คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นมา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราถึงใช้ประโยชน์ เราถึงคัดเราไว้ มีไว้ทำไม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีไว้แบกหามหรือ มีไว้เพื่อจะส่งเสริมกิเลสหรือว่าเราเรียนเราจำรู้มาแล้วเราใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการออกไป แต่มันเข้ามาตัดกิเลสของตัวใหม่ ถ้ามันตัดกิเลสของตัวมันจะย้อนกลับเข้ามา นี่มันคัดเราจากภายใน

ถ้าคัดเราเข้ามา ขณะที่ว่าพระสารีบุตรแสดงธรรมกับสามเณรน้อย นี่ก็คือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามเณรน้อยเวลาประพฤติปฏิบัติเข้ามาเห็นใหม่ ทคน้ำเข้านา หรือคัดคันศร นี่วิธีการ ปัญญามันเกิด มันเทียบเคียงเข้าไประหว่างกิเลส กิเลสกับจิตมันอยู่ในหัวใจ สิ่งที่หัวใจมันเกาะเกี่ยวอย่างนี้ มันผูกพันกันมา

นี่ออกไปยึดมันถือมัน สักกายทิฐิ ความเห็นผิดสิ่งต่างๆ เห็นผิดไปหมดเลย สิ่งที่เราเห็นผิด เห็นผิดอย่างไร? เห็นผิดจากทำนองคลองธรรมไง สิ่งที่ว่าคนเราเกิดมาต้องตาย ร่างกายนี้มันก็ของชั่วคราว สิ่งต่างๆ ของชั่วคราว สิ่งนี้มันเกิดจากอารมณ์เปลือกๆ สิ่งที่เป็นโลกียปัญญา ปัญญาสิ่งที่ปัญญาภายนอกแต่หัวใจมันละเอียดอ่อนกว่านั้น สิ่งทีละเอียดอ่อนกว่านั้นมันต้องเกิดจากภายใน เกิดจากความเห็นที่ออกมาจากภายในของมัน เกิดจากสัมมาสมาธิ เกิดจากปัญญาจากการใคร่ครวญจากภายในแล้วมันจะฆ่ากิเลสจากจิตใต้สำนึกที่ภายในอย่างนั้น นี่ความเห็นผิดจากร่างกาย ความเห็นผิดแล้วยึดมันถือมัน สิ่งที่ยึดมันถือมัน ความเห็นอย่างนี้มันจะถอนกลับเข้ามา นี่ธรรมคัดแปลงตนจากภายใน

เราจะมีปัญญาเสมอกับสามเณรน้อย สามเณรน้อยเป็นพระอรหันต์นะ แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันปล่อยวางเข้ามาเป็นขั้นเป็นตอน ถ้าปล่อยวางมันไม่สมบูรณ์ มันไม่ขาดไป เราต้องหมั่นคราดหมั่นไถ อย่าให้กิเลสหลุด ถ้ากิเลสหลุดออก ถ้ากิเลสมันเสริมเข้ามาที่ว่า เวลาจิตมันสงบเข้ามา มันเห็นสภาวะของมัน นี่จินตมยปัญญา ใคร่ครวญไป สภาวธรรม ว่าง สิ่งต่างๆ

นิมิตเกิดขึ้นมา เอานิมิตนี้มาเป็นธรรม เอานิมิตความเห็นต่างๆ ว่าเราเห็นภาพต่างๆ เห็นสภาวะว่าง เห็นต่างๆ อันนี้เป็นธรรม

สิ่งนี้เป็นธรรมแต่ไม่ใช่เป็นอริยสัจ เพราะมันไม่เป็นมรรค

สิ่งที่เป็นมรรคเห็นใหม่ “ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ” ละด้วยอะไร? ละด้วยมรรคญาณ มรรคญาณเกิดขึ้นเกิดอะไร? เกิดนิโรธะ นิโรธคือการดับ ดับทั้งหมด สิ่งที่ไม่ใคร่ควรดู

นิมิตไม่เป็นหรรส นิมิตไม่เป็นอริยสัจ นิมิตเป็นสภาวะธรรมที่จิตมันสงบเข้ามาแล้วไปเห็น นิมิตเท่านั้น เห็นความเป็นไป เห็นสภาวะต่างๆ แล้วแต่จิตนิสัย ผู้ที่ไม่มีนิมิตก็ไม่เป็นปัญหา

สิ่งที่เป็นปัญหา...เพราะอริยสัจ...กรรมฐาน ๔๐ ห้อง ให้เราก้าวเดินเข้ามาชำระกิเลส แล้วเวลาวิปัสสนาขึ้นมา ทำไมจะต้องเป็นนิมิตอย่างเดียวนะ สิ่งที่ไม่เป็นนิมิตมันก็เป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญาวิมุตติคือการใช้ปัญญาใคร่ควรดูเข้ามา ใคร่ควรดูจากสิ่งที่เกาะเกี่ยว อะไรมันไปเกาะเกี่ยว เกาะเกี่ยวเพราะเหตุใด? เกาะเกี่ยวเพราะความหลง หลงเพราะอะไร หลงเพราะมันไม่มีความรู้ ไม่มีความรู้จริง ถ้าไม่มีความรู้จริงเราก็ใช้ปัญญาสอนมันสิ ปัญญาสอนใจนะ

เวลาใจมันสงบเข้ามาแล้วมันนุ่ม เราน้อมไปเรื่องของกายโดยปัญญา คือเอาความรู้สึกนี้ ใคร่ควรดูใจ นี่สิ่งที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ฤๅษีเขาคัดคน คัดคนเขาก็คัดสภาวะของเขา คัดคนของเขา สิ่งนั้นเป็นประเสริฐนะ คัดแล้ว โอ้อโฮ! สูดยอด ฤๅษีคัดทำฤๅษีคัดคน ทำอย่างไรแล้วสิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเขา นั่นเป็นความเห็นของเขานะ

แต่ถ้าเราพิจารณากายของเรา สิ่งนี้ร่างกายนี้มันเป็นของชั่วคราว สิ่งชั่วคราว เห็นใหม่ เกิดมาตั้งแต่เด็ก ตายตั้งแต่เด็กก็เกิดมาเป็นผู้ใหญ่ ตายจากผู้ใหญ่ก็เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ แล้วผู้เฒ่าผู้แก่ เวลาตายจริงๆ เขาเอาร่างกายไปเผาทั้ง เพราะเขาสกปรกโสโครก เขากลับคนตาย ตายแล้วไม่มีใครต้องการ ไว้ในบ้านเขาก็ไม่เอาละ ไว้ ๗ วัน ๘ วัน เพื่อถึงเวลาเขาจะเอาไปเผาทั้ง สิ่งที่เขาทั้งนั้น แต่เวลาเกิดอยู่กับเรา เราทำไมไปสงวนรักษานานนี้ ถ้าเราตายโดยปัจจุบันนี้เขาจะเอาเราเก็บไว้ในบ้านไหม เขาจะเอาเราเก็บไว้เป็นสมบัติถาวรของเขาไหม? ไม่มีใครต้องการหรอก

สิ่งนี้เราเกิดมามีบุญกุศล เกิดมาแล้วพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเข้ามาให้เห็นภาวะจากภายใน ภาวนามยปัญญาสอนให้เห็นกายจริง ถ้าเห็นกายจริงมันจะสลด มันจะสังเวช นะ กายพิจารณากายเห็นสภาวะกาย เห็นเวลามันแปรสภาพของมัน มันเว้งว้าง มันปล่อยขนาด

ไหนด ทังคปหานมันปล่อยชั่วคราว ขนาดปล่อยชั่วคราวมันยังมีความสุขเลย แล้วเราไม่สึกเอาเผากิน อย่าให้กิเลสมันหลอก ถ้ากิเลสมันหลอกนะ เวลาปล่อยวางหนสองหนมันก็มีความพอใจนะ แล้วว่าสิ่งนี้มันเป็นผลของมันแล้วนะ เวลามันเสื่อมถอยออกมามันจะทุกข์ยากมากเลย ทุกข์ยากเพราะอะไร เพราะเหมือนกับเสร็จธุแล้วหมดตัวนะ

เวลาภาวนาขึ้นมา ถ้าเป็นโศคาปัตติมรรค ตั้งแต่ปุณฺณ ทำความสงบของใจเข้ามาเป็นกัลยาณปุณฺณ กัลยาณปุณฺณคือผู้ที่ควบคุมหัวใจได้ง่าย ถ้าเป็นปุณฺณ สิ่งที่มีมันเกาะเกี่ยวกับใจ อารมณ์กระทบนี้มันไปหมดเลย มันเหมือนกับปุณฺณคนธรรมดา สิ่งกระทบกับใจด้วยมารยาท สังคมเขาก็เหนียวรั้งไว้ มารยาทสังคมนะ สิ่งที่เราไม่ควรแสดงกิริยาที่ไม่สมควรออกไป เวลากระทบเขาก็มีความรู้สึก เขาก็มีความขุ่นใจของเขาโดยธรรมชาติ นี่ปุณฺณ

กัลยาณปุณฺณมันเห็น รูป รส กลิ่น เสียง สิ่งทีกระทบมา รูป รส กลิ่น เสียง สิ่งที่เขาว่ามา สิ่งที่เขาชมเชยมา โลกธรรม ๘ มันเป็นเรื่องบ่วงของมาร สิ่งนี้มันมีโดยธรรมชาติ

คูสิ เราเปิดเครื่องเสียง เปิดวิทยุ มันดังอยู่ทั้งวัน ทำไมมันไม่เจ็บปวด มันไม่รู้สึกละก็ไปกับเสียงนั้นละ เสียงนี้มันทำอะไรเราไม่ได้หรอก รูป รส กลิ่น เสียงนี้มันเป็นธรรมชาติของมัน ไว้สื่อความหมายกันกับเรื่องของโลกเขา แต่เพราะใจเรามีตัณหา ตัณหาความทะยานอยากไปเกาะเขาเอง ไปรับรู้เขาเอง ไปแบกรับเขานะ ถ้าเขาติเตียนมาก็แบกรับเสียจนทุกข์มาก ถ้าเขาสรรเสริญมาก็แหม! เหมือนว่าวเชือกขาดเลย ดีใจสุดๆ เลยว่าเข่าเราเป็นคนดี...นี่ปุณฺณใจ ปุณฺณไปตามโลกธรรม ๘

กัลยาณปุณฺณเห็นภัยของมัน สิ่งนี้เป็นภัย ถ้าสิ่งนี้เป็นภัย สิ่งนี้เป็นการสื่อความหมาย รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร ไม่ใช่ตัวของมาร ตัวของมารคืออยู่ที่ใจของเรา ถ้าตัวของมารมันอยู่ที่ใจของเรา เราใช้ปัญญาใคร่ครวญสิ่งนี้ มันจะปล่อยวางสิ่งนี้ ปล่อยวางจนเห็นโทษของมัน มันจะขาด ถ้าขาดคือกัลยาณปุณฺณ

กัลยาณปุณฺณ คือ การปล่อยวาง ปล่อยวางเรื่องของรูป รส กลิ่น เสียง

รูป รส กลิ่น เสียงนี้รับรู้แต่มีสติพร้อมตลอด รับรู้ต่างๆ สื่อความหมายก็รู้ คุยกัณก็รู้ รับทราบต่างๆ การสื่อสารเข้าใจหมด แต่มันมีสติพร้อม รู้แล้วก็ปล่อยๆ ไม่แบกรับเป็นความทุกข์ยาก ไม่แบกไว้จนหลังหัก ถ้าไม่แบกไว้จนหลังหัก เห็นไหม ควบคุมจิตได้ง่าย นี่กัลยาณปุณฺณ

ความสงบอย่างนี้ใช้ไป ทำอย่างนี้คือปัญญาอบรมสมาธิ

ถ้ากำหนด พุทโธ พุทโธ คือสมาธิอบรมปัญญา

ปัญญาอย่างนี้ขึ้นมาเป็นกัลยาณปุถุชน

แล้วมีอำนาจจาสนาบ่มไปเห็นกาย บ่มไปเห็นกายนะ วิปัสสนากาย แล้ววิปัสสนากาย ถ้าจับกายได้เป็นความเห็นจากตาในนะ แล้วมันปล่อยวาง พอมันปล่อยวาง เวลาปล่อยวางเราก็เข้าใจว่านี่เป็นธรรม นี่สุกเอาเผากินใจ แล้วเวลามันเสื่อม เวลาปล่อยวางเราก็เข้าใจว่านี่เป็นธรรม เราเข้าใจนะ เราเข้าใจว่าเป็นธรรม แต่มันเป็นคตทั้งคะ มันเป็นของชั่วคราว มันไม่ใช่สมุจเฉตปหาน

ถ้ามันสมุจเฉตปหานมันต้องหมั่นคราดหมั่นไถ คือหมั่นการพิจารณาบ่อยครั้งเข้า การพิจารณามันก็ต้องใช้กำลังใช้ใหม่ มันก็ต้องใช้สมาธิ มันต้องใช้สติ มันมีการกระทำ พอเราสุกเอาเผากิน เราไม่ละเอียดยึดรอบคอบ เราปล่อย เราเข้าใจว่านี่เป็นธรรม “เราเข้าใจว่า” แต่มันไม่เป็นความจริง มันไม่เป็นอริยสัจ มันเป็นความเข้าใจ มันเป็นสภาวะธรรมที่มันคตทั้งคะ

เวลาเสื่อมมา เวลาถอยออกมา มันเสื่อม หมดเลย ที่ว่าเสริญฐิ เหมือนลัมละลาย เหมือนเสริญฐิละลายคืออย่างนี้ไง คือเราสร้างสมขึ้นมา กว่าจะเดินมา กว่าจะก้าวเดิน กว่าจะจิตนี้จะควบคู่กัน กว่าจะจิตนี้จะพัฒนาขึ้นมา จนเข้าไปทำงานเป็นคือเดินโศคาปัตติมรรค

ผู้ที่เห็นกาย เวทนา จิต ธรรมด้วยใจ นี่คือการวิปัสสนา

ผู้ที่เห็นกาย เวทนา จิต ธรรมโดยสามัญญสำนึก โดยการคาดหมาย อันนี้เป็นสมณะทั้งหมด

แต่เขาเข้าใจกันว่าเป็นวิปัสสนา วิปัสสนา ถึงว่าเห็นนามรูป พิจารณาชื่อวิปัสสนา...ไม่ใช่พิจารณานามรูป การพิจารณาต่างๆ มันเป็นโดยสามัญญสำนึก สิ่งที่เป็นสามัญญสำนึกนี่เป็นปุถุชน เป็นโลกียธรรม สิ่งที่เป็นโลกียธรรม แต่เพราะเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ใหม่ เราศึกษาธรรมมาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยสุตมยปัญญา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การกำหนด การตั้งสติ การธรรมะต่างๆ สิ่งนี้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ขณะที่เรา เราเป็นปุถุชน ขณะที่เราพิจารณาอยู่อย่างนี้ เราพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม โดยความเป็นจริงนี่แหละ สิ่งที่เป็นจริงเพราะอะไร เพราะมันเป็นโลกียปัญญา เพราะเราเป็น

ปัญชนสติพร้อมขนาดไหน มันจะปล่อยวางขนาดไหน มันปล่อยวางมาเพื่อวาง ปล่อยวางมาเพื่อจิตมันสงบ ถ้าจิตสงบอย่างนี้มันจะเป็นวิปัสสนาไปไหน ถ้าเป็นวิปัสสนา ถ้ามันปล่อยวางอย่างนี้กิเลสมันต้องขาดสิ...กิเลสมันไม่ได้ขาด กิเลสมันไม่สะเทือนเลยเพราะอะไร

เพราะมันปล่อยวางจากเปลือกของใจเข้ามา มันปล่อยวางจากอารมณ์ใจ มันปล่อยวางจากปัญชนเป็นกัลยาณปัญชน มันปล่อยวางจากปัญชนนะ แล้วก็ปล่อยวางมากี่เป็นสมณะคือกัลยาณปัญชน กัลยาณปัญชนนี้ต่างหากถึงย่อนขึ้นไป ถ้าจิตสงบเข้ามาไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม อันนี้ต่างหากถึงเป็นวิปัสสนา

วิปัสสนาคือจิตต้องมีพื้นฐานของสัมมาสมาธิ เพราะสัมมาสมาธินี้จะทำให้จิตนี้เป็นโลกุตตรปัญญา ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ เราคิดโดยจิตสำนึกนี้มันจะเป็นโลกียปัญญา

โลกียปัญญาคือกิเลสเราเต็มหัวใจ กิเลสเรานี้โดยปัญชนเรามีกิเลส เรามีทิฐิของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ทิฐิมานะของบุคคลละเอียดหยาบต่างกัน สิ่งทีละเอียดหยาบต่างกัน ปัญญาใคร่ครวญออกมามันถึงละเอียดหยาบแตกต่างกัน สิ่งทีละเอียดหยาบต่างกันผลที่สุดของความคิดนี้ หรือผลที่สุดของการใช้กำหนดคำบริกรรมนี้มันจะปล่อยวางเข้ามา ถ้าปล่อยวาง จะใช้ปัญญาขนาดไหนมันปล่อยวางมามันคือสมณะ มันคือศีล สมาธิใจ มันคือสมาธิคือการปล่อยวาง เป็นสมณะมันถึงไม่เป็นวิปัสสนา

ถ้าวิปัสสนามันจะมีสมาธิตัวนี้ มันใช้กำหนดรูป รส กลิ่น เสียงต่างๆ ที่ออกมาจากภายนอกหรือกำหนดกาย เวทนา จิต ธรรม ที่ว่ากำหนดนี้มันพิจารณาเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา นี่จะเป็นกัลยาณปัญชน เป็นสมาธินะ

แต่ถ้าไม่มีสติ คิดว่ากำหนดวิปัสสนาคือกำหนดนามรูปมาแล้ว แล้วมันปล่อยวางมาแล้ว... สิ่งทีนี้กำหนดมามันไม่มีสติใจ ไม่มีสติมันเลยบอกว่าจิตนี้ จิตนี้ควบคุมไม่ได้ จิตนี้เป็นนามธรรมที่จับต้องไม่ได้

แต่ถ้ามีสติมันจะเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันปล่อยวางเข้ามา มันจะมีสติ มีความรู้สึก คนมีสติไม่ใช่คนบ้านะ คนบ้านี่ไม่มีสติ ถ้าคนมีสตินี้ไม่บ้า ถ้าไม่บ้า เวลาจิตสงบเข้ามามันจะเห็นความเป็นไปของมัน มันจะเห็นว่าจิตนี้สงบเข้ามา สตินี้ควบคุมจิตเข้ามา จิตนี้ตั้งมั่น จิตนี้ปล่อยวางเข้ามา พอปล่อยวางเข้ามามันได้รับรสของสมาธิธรรมใจ นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้าที่คัดแปลงจิต คัดแปลงจิตมันจะปล่อยวางเข้ามาแล้วมันมีรสชาติ รสชาติคือว่ามันสงบ มันมีความสุข มันปล่อยภาระรุงรังของใจ มันปล่อยวางแล้วปล่อยเล่า ทำความสงบบ่อยๆ

ถ้าทำความสงบบ่อยๆ จิตมันตั้งมั่น ถ้าจิตตั้งมั่น ยิ่งจิตตั้งมั่นสมาธิยิ่งเด่นมาก สตินี้เด่นมาก สิ่งที่ดีกับจิตที่มันเด่นขึ้นมา จิตมันจับต้องไม่ได้อย่างไร จิตเป็นนามธรรมตรงไหน? จิตนี้เป็นนามธรรมแต่จับต้องได้ จับต้องได้ด้วยสติ สตินี้จับต้องจิตเข้ามา มันจะปล่อยวางจิตเข้ามา ปล่อยวางอารมณ์ ปล่อยวางภาระเข้ามา ถ้ามันไปซึมซับอยู่กับความคิด กับภาระต่างๆ มันถึงไม่เห็นตัวมันไง คิดไปหมด เบกไปหมด รู้ไปหมด มีปัญญามากที่สุดแต่ไม่เห็นตัวมัน

แต่มันปล่อยที่ว่ามันรู้ไปหมด มันฉลาดไปหมด มันปล่อยเขาเข้ามาทั้งหมด มันจะเป็นตัวมัน ถ้าเป็นตัวมันมีสติเห็นไหม ถึงเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าไม่มีสติ มันเป็นนามธรรมมันจับต้องไม่ได้ มันไม่มี นั่นเป็นมิจาสมาธิ เป็นมิจานะ เป็นมิจาเพราะไม่มีสติ

มรรค ๘ มีสัมมาสติ สัมมาสมาธิ ถ้าไม่มีสัมมาสติมันจะเป็นมรรค ๘ ไปได้ไหม ถ้ามรรคไม่มีองค์ ๘ มันไม่เป็นทางอันเอก มันเป็นมรรคของใคร? มันเป็นมิจามรรค มันเป็นมิจาสมาธิ มันเป็นมิจามรรคเป็นมรรคของกิเลส เป็นมรรคของกิเลสที่มันสร้างขึ้นมาก ไม่ใช่มรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าเป็นมรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ธรรมมีไว้คัดตน ถ้าธรรมมีไว้คัดตน เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเป็นสาวก-สาวก เราเป็นชาวพุทธ เรามีผู้รู้ แล้วถ้าเรากำหนดสัมมาสมาธิขึ้นมา เราจะพบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยสมาธิธรรม

“สมาธิธรรม” รสชาติของสมาธิ สิ่งนี้เกิดจากใจ เรารู้จากใจของเรา การประพฤติกปฏิบัติมันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติวิถีโก รู้ขึ้นมาจากหัวใจ รู้ขึ้นมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางธรรมไว้ นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมและวินัย แล้วเราใช้ธรรมและวินัยเป็นกรอบเข้ามา จนเข้ามา

ใหม่ๆ การประพฤติกปฏิบัติของเรามันจะขรุขระเพราะอะไร เพราะการกระทำของเรา เรากิเลสท่วมหัว เป็นกิเลสทั้งตัว แล้วการประพฤติกปฏิบัติมันต้องมีความผิดพลาดโดยธรรมดา

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมไว้ ธรรมและวินัยนี้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใจที่เสวยวิมุตติสุขนี้วางไว้ กับใจของเราที่มีกิเลส เวลาไปประพฤติปฏิบัติมันถึงมีการกระทบกระเทือน มันถึงมีการบกพร่อง มันถึงมีความไม่สะดวกสบายของจิต

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ ธรรมและวินัยเป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วิมุตติสุขนี้แล้ววางไว้ แต่ใจของเรากิเลสท่วมหัว มันพยายามประพฤติปฏิบัติกำหนดพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบเข้ามา มันมีความรุ่มเย็นเข้ามา ถ้ามีสติขึ้นมา นี่มันเป็นสัมมา มันเป็นความถูกต้อง สัมมาคือความถูกต้อง ถ้าเป็นมิจฉามันเป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันคัดแปลง มันทำให้ใจออกไปข้างนอก ให้ไปสร้างธรรมของกิเลสขึ้นมาเทียบเคียงกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้ามันส่งออก มันจินตนาการออกไป มันจะสร้างธรรมของกิเลสขึ้นมา แล้วธรรมของกิเลส นี่ะมันเป็นอนิจจัง มันไม่คงที่หรอก แต่ถ้าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอัญญาโกณฑัญญะ พระปัญจวัคคีย์พร้อมพระอัญญาโกณฑัญญะฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักๆ เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะเห็นสภาวะของจิตสิ่งที่มันเกาะเกี่ยวกับสิ่งใดก็แล้วแต่ สิ่งใดเกิดขึ้น

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับทั้งหมด”

สิ่งที่ดับทั้งหมดเห็นไหม เพราะมันเป็นธรรมชาติแต่ไม่มีใครเคยไปเห็น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักๆ ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ออกมาจากวิมุตติจิตนะ แล้วจิตของพระอัญญาโกณฑัญญะ จิตนี้สงบเพราะประพฤติปฏิบัติอุปัฏฐากมา ๖ ปี ฐานนี้ควรแก่การงาน แล้วเอาธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามให้เอาจิตนี้น้อมออกให้เห็นตาม

พอเห็นตาม “สิ่งใดเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นย่อมดับไปเป็นธรรมดา” เพราะการเห็นอันนั้นเป็นมรรค การเห็นของพระอัญญาโกณฑัญญะเห็นสัจจะตามความเป็นจริง แล้วมันปล่อยวางตามความเป็นจริง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์เลย “พระอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ พระอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ สงฆองค์แรกของโลกเกิดแล้วหนอ”

นี่ธรรมดัดแปลงจิต มันดัดแปลงได้ขนาดนั้น พอดัดแปลงอย่างนี้มันไม่ใช่ธรรมของกิเลส ที่สร้างจินตนาการขึ้นมาที่มันเป็นอนิจจัง ธรรมของพระอัญญาโกณฑัญญะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเปล่งอุทานนี้เป็นอกุปุปกรรม

อกุปุปกรรมคือไม่มีการเสื่อม ไม่มีการแปรสภาพอีกแล้ว มันเป็นสถานะที่มันจะเสื่อมสภาพอันนั้นไป สิ่งที่เกิดเข้าไปถึงเกาะเกี่ยวได้ขนาดนั้น สงฆองค์แรกเกิดขึ้นมาแล้วของโลก สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่การกระทำตามสัจจะความจริงของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ธรรมของกิเลสที่มันสร้างสมขึ้นมา

ถ้าธรรมของกิเลสมันสร้างขึ้นมา มันสร้างขึ้นมาเพราะว่าจิตมันก็สงบได้ จิตมันก็ปล่อยวางได้ จิตมันปล่อยวาง ความเป็นจริงของมันมันก็ปล่อยวางโดยธรรมชาติของมัน

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา...” เวลาเราขี้ทุกข์ขี้ยาก เวลาเราทุกข์มาก ถ้าความทุกข์อันนี้เป็นความจริงนะ เราจะดำรงชีวิตไปได้ยากเลย ทุกข์ขนาดไหน จนเสรำโศก จนสะสมมาที่ใจ แต่ถ้ากาลเวลามันผ่านไปเราก็กลายทุกข์ ทุกข์อันนี้มันคลาย สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของมัน เกิดขึ้นนี้มันไม่มีอะไรคงที่หรอก

แต่เรา เพราะกิเลสมันไปยึดมัน มัดมันไว้กับจิต คิดว่ามันจะอยู่กับเรา ทุกข์อยู่นั้นแหละ แต่เวลากาลเวลาผ่านไปมันก็จะไปเป็นธรรมดา แต่เราไม่ได้ประโยชน์กับมันอีกด้วย เพราะเราไม่เห็นจริง ไม่ได้รู้จริงตามความจริงเลย นี่เพราะมันรู้โดยจิตที่ไม่เป็นสัมมาสมาธิ

ถ้าจิตมันมีสมาธิจากภายใน มันเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม โดยสัจจะความจริงนะ นี่ก็ไตรลักษณ์ นี่ก็พระไตรลักษณ์ ทุกข์... “สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา”

ความเป็นอนัตตาของมัน มันจะแปรสภาพให้เราเห็น พระอัญญาโกณฑัญญะเห็นอย่างนี้ ใจเห็นว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา” โดยตาของใจ โดยมรรคญาณ ไม่ใช่เราเห็นโดยกิเลสพาเห็น

ถ้ากิเลสพาเห็นนี้มันเห็นแล้วมันก็ทุกข์อย่างนั้น ทุกข์แล้วทุกข์เล่าณะ ทุกข์มันจางไป กาลเวลาผ่านไป ทุกข์หายไป เดียวก็ทุกข์อีก เพราะอะไร เพราะมันมีเชื้อ เหมือนมันมีเชื้อ เหมือน เชื้อนั้นอยู่ในหัวใจของเรา แล้วเรามีของแสดงคือกระทบ สิ่งที่ไม่กระทบนะ มันกระทบกับสิ่งใด ถ้ามันกระทบสิ่งที่มีมันถูกใจ มันยิ่ง...ของแสดงนั้นถ้ามันถูกโรคของมัน มันยิ่งฟูขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกันเวลามันปล่อยวางก็ว่า นี่ว่าง นี่สบาย สิ่งนี้เป็นธรรม นี่ธรรมของกิเลสมัน เสื่อมสภาพ เศรษฐีล้มละลาย

ถ้าล้มละลายนะ กว่าจะเริ่มทำขึ้นมาใหม่ เศรษฐีล้มละลายกับผู้ที่เขาประพฤติปฏิบัติโดยที่ เขาไม่เคยเป็นเศรษฐี เขาทำได้ง่ายกว่า สิ่งที่ยากกว่า เขาก็ทำของเขาไป ประกอบเล็กผสมน้อย มี เล็กผสมน้อยผสมเข้าไป มันก็ทำตามแต่อำนาจวาสนา แต่เศรษฐีก็ต้องเก็บเล็กผสมน้อยเหมือนกัน เพราะเราเป็นเศรษฐีมา แล้วเราล้มละลาย แต่หัวใจมันเคยเป็นมันทุกข์นะ ถ้ามันเป็น สภาวะธรรมของกิเลส มันจะเป็นสภาวะแบบนี้

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่ละเอียครอบครอบ สุกเอาเผากินแล้วจะไม่ได้ธรรมตามความเป็นจริง

ผู้ที่ละเอียครอบครอบ เชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเชื่อครูบาอาจารย์ ผู้ชี้นำนะ ครูบาอาจารย์ผู้ชี้นำเหมือนผู้ใหญ่ที่เคยผ่านผลงานอย่างนี้มา แล้วเราประพฤติปฏิบัติ เวลาเราออกประพฤติปฏิบัติ นักวิชาการ อยากมีพี่เลี้ยง อยากมีผู้ที่ส่งเสริม นี่เหมือนกันเรามีครูมี อาจารย์ ครูบาอาจารย์นี้ประพฤติปฏิบัติมาจากใจ ใจนี้มันสมนุกสมบันมาก่อน ใจดวงนี้ใจ เหมือนกัน

น้ำ สภาวะน้ำ ดิน น้ำ ลม ไฟ เหมือนกัน แต่รูปร่างของคนต่างกัน นี่ก็เหมือนกัน ใจ เหมือนกันความรู้สึกธาตุรู้เหมือนกัน แต่จิตนิสัยต่างกันบ้าง ขนาดว่าต่างกันบ้าง ขณะที่ประพฤติ ปฏิบัติมาจากใจ ใจมันชำระกิเลส เห็นไหม มันคัดแปลงจิต ใช้ธรรมนะ ธรรมมีไว้คัดแปลงจิต ธรรมมีไว้คัดแปลงตน แล้วเราเชื่อสัตย์กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมและวินัย ทำต่อหน้า ถ้าผิดก็คือผิด ถูกก็คือถูก ทำลับหลัง ผิดก็คือผิด ถูกก็คือถูก เหมือนกัน ทำต่อหน้าและทำลับหลังมีผลเหมือนกัน มีผลเหมือนกันเพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ผลเหมือนกัน เราถึงต้องเชื่อสัตย์กับเรา แล้วเราประพฤติปฏิบัติไป แล้ว เราจะคัดแปลงใจของเราได้

ใช้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมควรกับที่เราเกิดเป็นมนุษย์ พบ
 พระพุทธศาสนา เกิดเป็นมนุษย์นี้ก็มีบุญกุศลส่วนหนึ่ง พบพระพุทธศาสนาก็มีกุศลมหาศาลเลย
 ได้ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงโดยครูบาอาจารย์องค์ไหนก็แล้วแต่ นั้น
 คือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใน ๕,๐๐๐ ปี นี้ไม่มีใครรู้จริงหรอก ไม่มีใคร
 ค้นคว้าได้เองหรอก เพราะนี่คือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ได้ฟังธรรมด้วย แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติ แล้วจิตนี้มันเป็นขึ้นมาจากหัวใจของเรา มันเป็น
 สันติวิสุทธิใจของเราละ ไม่มีใครหลอกเราได้หรอก เราทำของเราเอง ทุกข์ก็ทุกข์ในหัวใจ เวลาสุขก็
 สุขในหัวใจ แล้วถ้ามันสมุจเฉทปหาน “ขณิก” บรรลุขึ้นมา แล้วมีญาณหยั่งรู้อีกด้วย ญาณทัส
 สนะ รู้ว่าพ้นแล้ว เอวัง